
ОБІЗНАНІСТЬ ШКОЛЯРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Ірина Кроль

Анотація. Матеріал, представлений у статті, присвячено аналізу використання потенціалу культурної спадщини олімпійського руху в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти України, перед якими стоїть завдання виховання творчої, цілісної, ініціативної, всебічно розвинутої особистості, наділеної яскравою індивідуальністю, здатної до саморозвитку, самовдосконалення, критичного мислення, практичного застосування отриманих знань і умінь. Розглянуто цілеспрямований процес освоєння культурної спадщини, духовних цінностей і знань, накопичених поколіннями, в якому культура стає наріжним каменем освіти, а загальнокультурний розвиток особистості – умовою гармонійного її зростання і становлення. **Мета.** Дослідження стану обізнаності школярів з питань культурної спадщини олімпійського руху. **Методи.** Аналіз науково-методичної літератури, опитування, метод математичної статистики. **Результати.** Розглядаючи навчально-виховну систему школи як середовище для інтеграції олімпійської освіти, ми ставили за мету визначити стан використання надбань культурної спадщини олімпійського руху в процесі освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти України, а також рівня обізнаності школярів у цьому плані. Було проведено аналіз науково-методичної літератури, а також здійснено дослідження – констатуючий експеримент, у ході якого було виявлено потребу у посиленні роботи школи, спрямованої на ознайомлення школярів з олімпійськими та світовими культурними цінностями, неоцінену допомогу в чому може дати знайомство учнів з культурною спадщиною олімпійського руху. Дослідження, проведене шляхом анкетування школярів, дозволяє стверджувати, що більшість респондентів (понад 70 % загальної кількості) позитивно ставляться до мистецтва. При цьому проблематичним залишається низька відвідуваність школярами мистецьких виставок; нерозуміння того, що спорт має тісні зв'язки з культурою.

Ключові слова: олімпійський рух, олімпійська освіта, культурна спадщина, школярі, освітня діяльність.

Abstract. The article presents the analysis of the use of the Olympic movement cultural heritage potential in the educational activities of institutions of general secondary education of Ukraine, which face the task of educating a creative, holistic, initiative, fully developed personality, endowed with bright individuality, capable of self-development, self-improvement, critical thinking, practical application of the acquired knowledge and skills. The purposeful process of mastering cultural heritage, spiritual values and knowledge accumulated by generations, in which culture becomes the cornerstone of education, whereas general cultural development - a condition for its harmonious growth and formation, has been considered. **Objective.** Studying the students' awareness of the cultural heritage of the Olympic Movement. **Methods.** Analysis of scientific and methodological literature, survey, method of mathematical statistics. **Results.** Considering the educational system of school as an environment for the integration of the Olympic education, we pursued the objective to determine how the achievements of the cultural heritage of the Olympic movement are used in the educational process of the institutions of general secondary education in Ukraine, as well as the level of awareness of the pupils in this regard. Analysis of scientific and methodological literature was carried out, along with a study - a confirmatory experiment in which the need to strengthen the work of the school, aimed at familiarizing students with the Olympic and world cultural values, was found. Of invaluable assistance in this regard could be students' acquaintance with the cultural heritage of the Olympic movement. The survey, conducted by questionnaires of schoolchildren, suggests that most respondents (over 70 % of the total) have a positive attitude towards art. At the same time, low attendance by students of art exhibitions, misunderstanding of the fact that sport has close ties with culture look rather problematic.

Keywords: Olympic movement, Olympic education, cultural heritage, schoolchildren, education activity.

Вступ. Нова парадигма сучасної вітчизняної освіти ставить перед школою завдання виховання творчої, цілісної, ініціативної, всебічно розвинутої особистості, наділеної яскравою індивідуальністю, здатної до саморозвитку, самовдосконалення, критичного мислення, практичного застосування отриманих знань і умінь. Успішність процесу визначається рівнем його входження в культурологічну парадигму розвитку соціуму, значенням, яке відводиться культурно-методологічній скла-

довій процесу, і формуванням інтересів, ціннісних орієнтацій, мотивів спортивної та повсякденної поведінки молодого покоління, що ґрунтуються на цінностях і принципах олімпійського руху, котрий спонукає школярів до творчої самореалізації, постійного зростання незалежно від сфери застосування цих здібностей [2].

Освіта – це цілеспрямований процес освоєння культурної спадщини, духовних цінностей і знань, накопичених поколіннями. Культура є однією зі

складових освіти, а загальнокультурний розвиток особистості стає умовою гармонійного її зростання і становлення.

Актуальність зазначеної проблематики в умовах глобальних змін суспільного й індивідуального життя обумовлена наявністю протиріч як на теоретичному, так і на практичному рівнях, а саме:

- між вимогами модернізації школи з метою більш повного задоволення різних духовно-моральних потреб учнів і недостатньою розробленістю сучасних педагогічних технологій виховання гармонійно розвиненої особистості в практиці школи;

- між об'єктивними вимогами, які диктуються сучасною соціокультурною та економічною ситуацією до рівня культурного розвитку особистості, та реаліями шкільного життя;

- необхідністю поширення цінностей філософії олімпізму і недостатнім використанням їх у навчально-виховному процесі школярів;

- потребами впровадження окремих технологій у систему олімпійської освіти учнівської молоді та відсутністю науково-методичних матеріалів у даній галузі.

Мета дослідження – визначити та проаналізувати стан обізнаності школярів закладів загальної середньої освіти з питань культурної спадщини олімпійського руху.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, документальних джерел; синтез та узагальнення; опитування; методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Взаємозв'язок спорту з культурою має філософський зміст, відображений у фундаментальних принципах олімпійського руху. Він відкриває унікальні можливості для руху на шляху до ідеалу, гармонії, вищих досягнень і краси. Цей взаємозв'язок знайшов відбиток у найважливішому документі сучасного олімпійського руху – Олімпійській хартії. В об'єднанні спорту з мистецтвом П'єр де Кубертен вбачав важливу умову вирішення виховного завдання олімпійського руху – одного із головних засобів гармонійного розвитку особистості, виховання шляхетності і моральної чистоти, фізичної витривалості і сили, які будуть формувати характер і зміцнювати моральну силу людини [1].

Кубертен вважав, що важливу роль у зміцненні зв'язку спорту і мистецтва повинні відігравати Олімпійські ігри. В «Олімпійських мемуарах» він зазначав: «Я часто це повторюю, але лише тому, що багато хто не розуміє, що Олімпійські ігри – це не чемпіонат світу, а фестиваль молоді всього світу, юності людства, фестиваль граничних зусиль, численних амбіцій і всіх форм юнацької активності, фестиваль, який відзначає кожне на-

ступне покоління, яке вступає на поріг життя. Зовсім не випадково у стародавні віки письменники і художники збиралися в Олімпії, щоб відзначити Олімпійські ігри і тим самим підвищити їх престиж» [3].

Сьомий президент Міжнародного олімпійського комітету Хуан Антоніо Самаранч, відмічаючи роль культури і мистецтва, зазначав: «Численні дуже високої якості художні роботи створені під впливом спорту й олімпізму. Згадаю хоча б чудові твори живопису великого шведського художника Ханса Ерні, який створив на замовлення МОК серію з 41 картини, яка ілюструє олімпійські види спорту. В Олімпійському парку встановлені прекрасні скульптури, подаровані МОК різними національними олімпійськими комітетами».

У Бусані (Корея) 2008 р. відбувся VI Світовий форум з питань освіти, культури і спорту, в якому взяли участь понад 600 делегацій від національних олімпійських комітетів, міжнародних спортивних федерацій, культурних і освітніх установ, експертів з ЮНЕСКО, різних урядових і неурядових організацій. Результатом цього заходу стало прийняття Бусанського плану (The Busan Action Plan), в якому йшлося про необхідність використання будь-якої можливості для просування спортивних ідеалів і культурних цінностей за допомогою олімпійської освіти [4].

У нашому дослідженні було проведено анкетування, в якому взяли участь 316 учнів, серед яких 164 дівчини та 152 хлопці 8-х (138 учнів), 9-х (133 учні), 10-х (45 учнів) класів закладів загальної середньої освіти Вінницької, Волинської, Київської, Полтавської, Чернівецької областей. Результати опитування показали, що позитивно ставляться до творів мистецтва 76 % опитаних школярів, причому найбільшу зацікавленість до них виявлено у дівчат 10-х класів – 86,36 %.

Проте також було виявлено, що лише 17,03 % школярів відвідують мистецькі виставки, 35 % – зовсім не відвідують і 47 % школярів бувають на виставках рідко (рис. 1), причому найнижчі показники спостерігаються серед учнів 10-х класів.

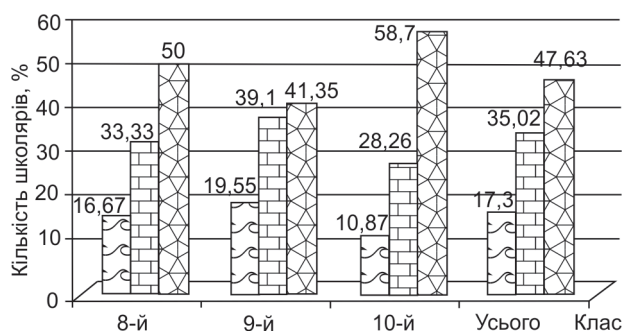

Рисунок 1 – Стан відвідування мистецьких виставок школярами:

■ – так, □ – ні, ▨ – рідко

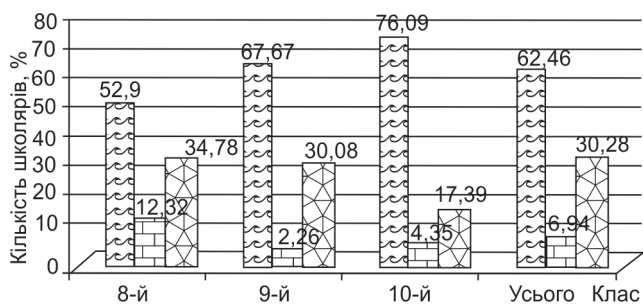

Рисунок 2 – Обізнаність школярів про зв'язок між культурою і спортом:

■ – існує, □ – ні, ▨ – можливо

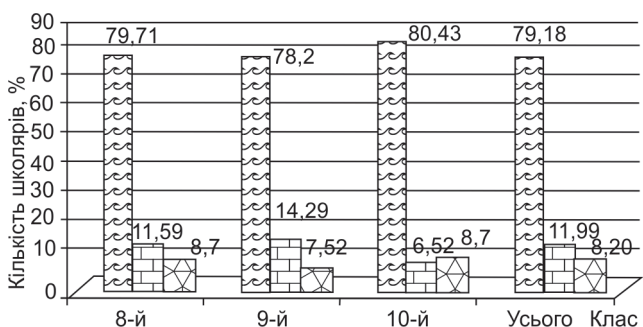

Рисунок 3 – Зацікавленість школярів в отриманні інформації про історичні пам'ятки стародавньої Олімпії та про їх творців:

■ – так, □ – ні, ▨ – нечітка відповідь

Нас цікавила думка учнів про існування зв'язку між культурою і спортом. Відповіді респондентів показали, що 62,46 % впевнені у тому, що такий зв'язок існує, 6,94 % – дали негативну відповідь, 30,28 % – не впевнені в цьому (рис. 2). Варто відмітити, що позитивна відповідь зростає з підвищенням віку учнів.

Анкетування дозволило визначити, що 70,98 % школярів вважають, що твори мистецтва з олімпійської тематики допомагають більш детально пізнати історію Олімпійських ігор, 20,19 % опитаної аудиторії мали складнощі з відповіддю, 8,52 % респондентів дали негативну відповідь, причому найбільший відсоток позитивних відповідей належить дівчатам 10-х класів – 81,82 %.

Нами було встановлено, що 79,18 % учнів мають бажання отримати інформацію про історичні пам'ятки стародавньої Олімпії та їх творців, 11,99 % учнів не зацікавлені у таких знаннях, 8,20 % не змогли відповісти (рис. 3). Зазначимо, що більшу зацікавленість виявили дівчата 8-х (85,90 %) та 10-х класів (86,36 %).

У ході анкетування було виявлено, що 83,28 % школярів знають про існування літературних творів, в яких йдеться про Олімпійські ігри Стародавньої Греції та їх героїв-атлетів (рис. 4), 2,21 % не мають про це жодного уявлення, 14,20 % респондентам важко дати відповідь. Найбільш обізнаними з цього питання виявилися дівчата 9-х (89,06 %) та хлопці 10-х класів (86,96 %).

Під час аналізу учнівських анкет було виявлено, що 69,09 % школярів мають бажання ознайомитися з літературою про Олімпійські ігри Стародавньої Греції (рис. 5), причому найбільшу зацікавленість виявили хлопці 8-х (70,00 %) та 10-х (73,91 %) класів.

Цікавими були відповіді школярів на запитання «Як, на твою думку, знайомство з творами різних жанрів мистецтва на олімпійську тематику сприятиме появі (або посиленню) бажання займатися спортом?». Позитивну відповідь дали 60,57 % респондентів, 19,56 % – негативну, стільки само – 19,56 % – мали певні труднощі з відповіддю (рис. 6). Вищий показник відповідей відмічено у хлопців 8-х (60,00 %), 9-х (59,42 %) та у дівчат 8-х (64,10 %) та 9-х (65,63 %) класів.

Міжнародний олімпійський комітет та інші організації, причетні до олімпійського руху, докладають багато зусиль для поширення олімпійських цінностей серед дітей та учнівської молоді. Наші дослідження виявили, що тільки 67,82 % опитаних школярів знайомі з олімпійськими цінностями, 23,03 % – не знають про них, 8,83 % – не могли дати чітку відповідь (рис. 7). Зазначимо, що найбільшу обізнаність з олімпійськими цінностями було виявлено серед дівчат 9-х класів (71,88 %).

У ході анкетування учням було запропоновано запитання, спрямовані на визначення джерел, із яких школярі черпають інформацію про олімпійські цінності. За результатами опитування бу-

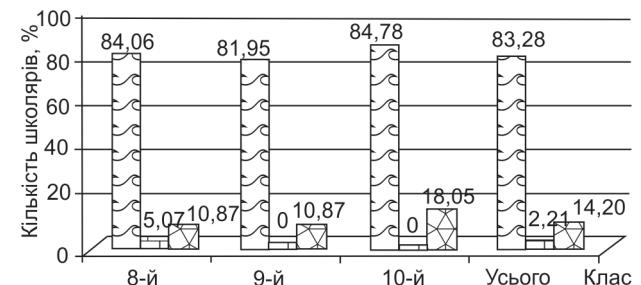

Рисунок 4 – Обізнаність учнів з літературними творами, в яких висвітлюються Олімпійські ігри Стародавньої Греції та їх герої-атлети:

■ – існують, □ – не існують, ▨ – важко відповісти

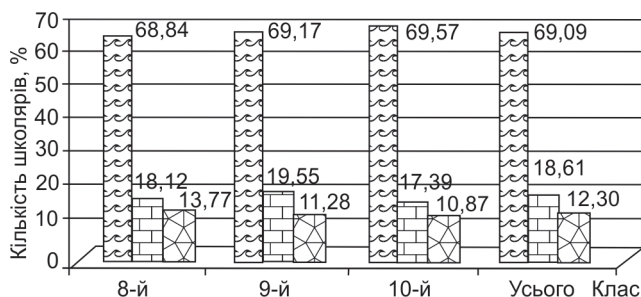

Рисунок 5 – Бажання школярів ознайомитися з літературою про Олімпійські ігри Стародавньої Греції:

■ – так, □ – ні, ▨ – важко відповісти

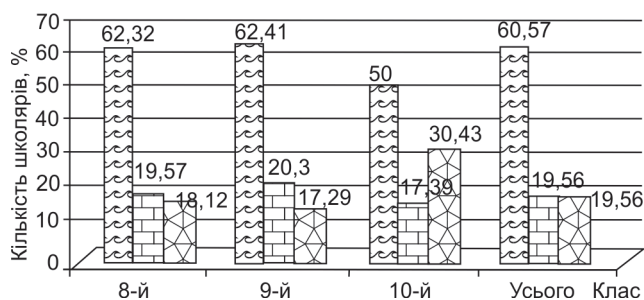

Рисунок 6 – Можливий вплив творів мистецтва з олімпійської тематики на появу (або посилення) у школярів бажання займатися спортом:

▨ – так, ▩ – ні, ▧ – важко відповісти

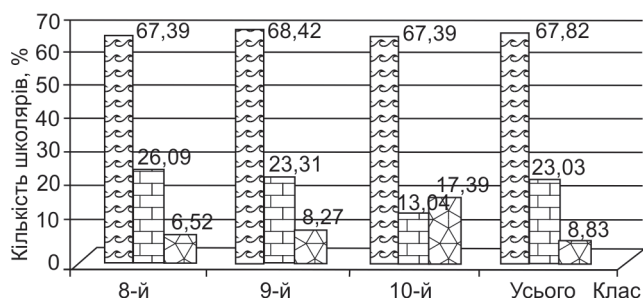

Рисунок 7 – Обізнаність школярів з олімпійськими цінностями:

▨ – так, ▩ – ні, ▧ – важко відповісти

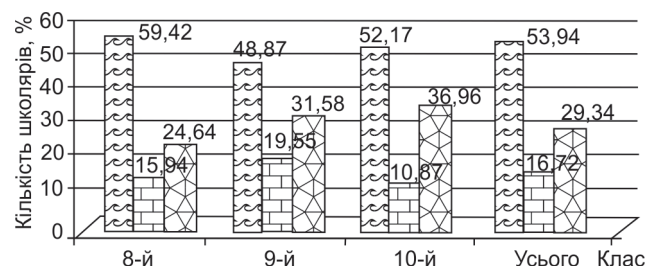

Рисунок 8 – Джерела інформації для знайомства школярів з олімпійськими цінностями:

▨ – учителі, тренери, ▩ – батьки, ▧ – мережа Інтернет, спеціальна література

ло виявлено, що основним джерелом отримання інформації про олімпійські цінності є розповіді учителів та тренерів – 53,94 %. Варто наголосити на тому, що зі збільшенням віку учнів зростає відсоток використання мережі Інтернет та спеціальної літератури – 29,34 %, з яких школярі черпають інформацію, чому сприяє наявність у більшості шкіл України комп'ютерних класів, а також олімпійських бібліотек, створених за сприяння НОК України. На частку батьків, які докладають зусилля для розширення світогляду дітей в напрямі історії олімпійського руху, припадає 16,72 % (рис. 8).

Нас також цікавило питання, під час викладання яких навчальних предметів школярі знайомляться з творами мистецтва. Виявилося, що у цьому процесі лідирують література – 62,15 % та художня культура – 53,63 %. Оскільки учням пропонували визначити кілька предметів, загальний показник не зводиться до 100 %.

Висновки. Результати анкетування школярів, проведеного у процесі констатуючого експерименту, свідчать про те, що більшість дітей позитивно ставляться до мистецтва. Викликає стурбованість низька відвідуваність мистецьких виставок; незрозуміння того, що спорт має тісні зв'язки з культурою.

Література

1. Богданова М. А. Культурное содержание олимпизма: от античности к современности / М. А. Богданова // Альманах современной науки и образования: в 2 ч. – Тамбов: Грамота, 2010. – № 1 (32). – Ч. II. – С. 20–24.
2. 25 років разом. Олімпійська освіта / [за заг. ред. С. Н. Бубки та М. М. Булатової]. – К., 2017. – 128 с.
3. Кубертен П. Олімпійські мемуари / Пьер де Кубертен. – К.: Олимп. лит., 1997. – 179 с.
4. The Busan Action Plan. URL: <http://multimedia.olympic.org>

Literature

1. Bogdanova M. A. Cultural content of the Olympism: from antiquity to our days / M. A. Bogdanova // Almanakh sovremennoy nauki i obrazovaniya: in 2 parts. – Tambov: Gramota, 2010. – N 1 (32). – Part II. – P. 20–24
2. 25 years together. Olympic education / [ed. by S. N. Bubka and M. M. Bulatova]. – Kiev, 2017. – 128 p.
3. Coubertin P. Olympic memories / Pierre de Coubertin. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 1997. – 179 p.
4. The Busan Action Plan. URL: <http://multimedia.olympic.org>